

**REPUBLICA MOLDOVA
CONSILIUL DE INTEGRITATE**

**PROCES – VERBAL nr. 13
al dezbaterii publice organizată de Consiliul de Integritate**

05 iulie 2021, ora 14.00

Locul desfășurării dezbaterii publice: or. Chișinău, sediul Autorității Naționale de Integritate (ANI), ca centru informațional de asigurare a sesiunii prin teleconferință (platforma ZOOM).

Ședință publică cu difuzare media în regim de timp real:
[privesc.eu.md](https://www.privesc.eu.md)¹, [realitatea.live](https://www.realitatea.live)², [youtube.com](https://www.youtube.com)

Moderează: dl Dumitru ȚÎRA

Prezenți 5 membri ai Consiliului de Integritate (CI) din 5 membri desemnați:

- 1. Dna Mariana TIMOTIN**
- 2. Dl Serghei OSTAF**
- 3. Dl Viorel RUSU**
- 4. Dl Mircea ROȘIORU**
- 5. Dl Vitalie PALEGA**

Participă: Dna Mariana KALUGHIN - expert în domeniile justiție, ani – corupție, integritate, Asociația pentru Democrație Participativă „ADEPT”;

Dna Elena PROHNIȚCHI – directoare adjunctă, Asociația pentru Democrație Participativă „ADEPT”;

Dna Nadejda PLĂMĂDEALĂ – coordonatoare superioară de proiect, Oficiul Consiliului Europei la Chișinău;

Dl Ion GUZUN – consilier juridic la Centrul de Resurse Juridice din Moldova;

Dl Daniel GOINIC - consilier juridic la Centrul de Resurse Juridice din Moldova;

Dl Lilian CHIȘCA – vicepreședintele Autorității Naționale de Integritate;

Dna Alina MUNTEANU – inspector de integritate superior cu atribuții manageriale din cadrul ANI;

Dl Alexandru STAVINSCHI – inspector de integritate superior din cadrul ANI;

¹ <https://www.privesc.eu/Arhiva/95530/Dezbaterea-publica-organizata-de-Consiliul-de-Integritate-al-ANI>

² <https://rlive.md/dezbatere-publica-organizata-de-consiliul-de-integritate/>

DI Viorel SOCHIRĂ – șef al Direcției evaluare, prevenire și implementare a politicilor din cadrul ANI;

DI Sergiu POPOV – șef al Direcției juridice din cadrul ANI.

Lucrări de secretariat și protocol:

Dna Veronica CARABUT, specialist principal în Direcția resurse umane și documentare a ANI.

ORDINEA DE ZI:

1. Cuvânt de salut, note generale privind necesitatea dezbaterii (expunerea problemei), prezentarea moderatorului

Prezentare: Serghei OSTAF (până la 2 min.)

Raportor: Serghei OSTAF (până la 10 min.), Mircea ROȘIORU (până la 10 min.)

Discuții: membrii Consiliului de Integritate, participanți (până la 2 min.)

Preluarea de către moderator a ședinței, DI Dumitru ȚÎRA.

2. Practica internațională în realizarea atribuției de exercitare a controlului averilor și al intereselor personale, constată încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor de către președintele și vicepreședintele Autorității, precum și de către inspectorii de integritate în cadrul Autorității Naționale de Integritate.

Prezentare: Dumitru ȚÎRA (până la 2 min.)

Luare de cuvânt: Organisme internaționale, experți, participanți (până la 10 min.)

Discuții: membrii Consiliului de Integritate, participanți (până la 1 min.)

3. Practica administrativă în cadrul Consiliului de Integritate în realizarea atribuției de exercitare a controlului averilor și al intereselor personale, constată încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor de către președintele și vicepreședintele Autorității, precum și de către inspectorii de integritate în cadrul Autorității Naționale de Integritate.

Prezentare: Dumitru ȚÎRA (până la 2 min.)

Luare de cuvânt: Organisme internaționale, experți, participanți (până la 10 min.)

Discuții: membrii Consiliului de Integritate, participanți (până la 1 min.)

4. Dezbateri și propuneri privind:

4.1 realizarea atribuției de exercitare a controlului averilor și al intereselor personale, constatare a încălcării regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor de către președintele și vicepreședintele Autorității, precum și de către inspectorii de integritate, în condiții actuale;

4.2 modificări instituționale și legislative necesare pentru consolidarea realizării atribuției de exercitare a controlului averilor și al intereselor personale, constată încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor de către președintele și vicepreședintele Autorității, precum și de către inspectorii de integritate în cadrul Autorității Naționale de Integritate.

Prezentare: Dumitru ȚÎRA (până la 2 min.)

Luare de cuvânt: Organisme internaționale, experți, participanți (până la 10 min.)

Discuții: membrii Consiliului de Integritate (până la 1 min.)

5. Concluzii și recomandări privind realizarea cât mai eficientă a atribuției de exercitare a controlului averilor și al intereselor personale, constată încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor de către președintele și vicepreședintele Autorității, precum și de către inspectorii de integritate în cadrul Autorității Naționale de Integritate.

Prezentare: Dumitru ȚÎRA (până la 3 min.)

Discuții: Organisme internaționale, experți, participanți, membrii Consiliului de Integritate (până la 1 min.)

Desfășurarea dezbaterii:

DI Dumitru ȚÎRA, moderator al dezbaterii publice mulțumește membrii Consiliului de Integritate pentru moderarea acestui eveniment cu denumirea: „Realizarea cât mai eficientă de către Consiliul de Integritate a atribuției de exercitare a controlului averilor și al intereselor personale, constată încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor de către președintele și vicepreședintele Autorității, precum și de către inspectorii de integritate în cadrul Autorității Naționale de Integritate.

De asemenea, informează că, prin hotărârea Consiliului de Integritate nr. 12 din 09 septembrie 2019, cu modificările ulterioare, a fost instituită *Comisia de efectuare a controlului privind depunerea în termen a declarațiilor de avere și interese personale de către președintele și vicepreședintele Autorității Naționale de Integritate, precum și de către inspectorii de integritate, inclusiv vor efectua controlul averilor și al intereselor personale, al respectării regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor de către subiecții menționați.*

Pentru anul 2019, membrii CI au realizat **controlul privind depunerea în termen a declarațiilor de avere și interese personale și efectuării controlului averilor și al intereselor personale, constatarea încălcării regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor de către președintele și vicepreședintele Autorității, precum și de către inspectorii de integritate (Hotărârea CI nr. 7 din 19.04.2021).**

Pentru anul 2020, a fost efectuată doar **depunerea în termen** a declarațiilor de avere și interese personale de către președintele și vicepreședintele Autorității Naționale de Integritate, precum și de către inspectorii de integritate (Hotărârea CI nr. 8 din 24.05.2021).

Din cauza lipsei de capacitate a Consiliului de Integritate, în ședința CI din 17.05.2021, s-a decis ca **pentru controlul averilor și al intereselor personale CI împreună cu ANI să organizeze o dezbatere publică, cu caracter științific, cu invitarea experților, societatea civilă, Consiliul European, cu genericul: „Cum ar putea CI să-și onoreze obligațiunile sale de punere în aplicare a atribuției de exercitare a controlului respectării regimului de integritate în cadrul ANI”;**

DEZBATERI CONFORM ORDINII DE ZI:

1. Cuvânt de salut, note generale privind necesitatea dezbaterii (expunerea problemei)

DI Serghei OSTAF mulțumește dlui D. Țîra pentru moderarea acestei dezbateri și informează că, membrii CI au decis ca dezbaterea să fie moderată de către o persoană din afară, dar care are suficientă înțelegere despre aspectele complexe cu care se confruntă CI în realizarea atribuțiilor sale.

De asemenea, acest subiect a fost pus în discuție în cadrul a 2 ședințe ale CI cu adoptarea Hotărârii CI nr. 9 din 24 mai 2021 *Cu privire la organizarea dezbaterii publice privind realizarea atribuției de exercitare a controlului averilor și al intereselor personale, constată încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor de către președintele și vicepreședintele Autorității, precum și de către inspectorii de integritate în cadrul Autorității Naționale de Integritate*, care este publicată pe pagina web a ANI.

Atribuția de realizare a *controlului averilor și al intereselor personale, constată încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor de către președintele și vicepreședintele Autorității, precum și de către inspectorii de integritate în cadrul Autorității Naționale de Integritate*, în opinia sa este dificilă, complexă, sarcina este extrem de importantă, deoarece conducerea ANI și inspectorii de integritate sunt la un nivel înalt de integritate și pot la rândul lor să exercite această funcție în raport cu ceilalți subiecți ai declarării.

Totodată, opinează că, cel mai important este ca urmare a acestei dezbateri, CI să aibă o înțelegere mai bună, cum ar putea să realizeze eficient și corect această atribuție. Pentru aceasta, a expediat *Nota cu privire la așteptările de la dezbaterea privind exercitarea controlului regimului de integritate de către Consiliul de Integritate organizată în cadrul ședinței Consiliului de Integritate*, care conține 8 întrebări de bază, la care ar fi bine să răspundă experții, invitații care au opinii bazate pe probe, experiențe din alte State în această privință, dar și înțelegerea critică cum ar fi de organizat acest proces în cadrul CI, cu următorul conținut:

Scop: Promovarea integrității și respectarea regimului de integritate (declarare și activitate) în cadrul ANI.

Întrebarea cheie: Cum de eficientizat realizarea atribuției (art.12(7) i, j) de către CI?

Așteptări în formatul întrebărilor:

- 1) Ce entitate realizează controlul regimului de integritate în cadrul ANI privind:
i) conducerea autorității, ii) personalul autorității și iii) inspectorilor de integritate? Inclusiv cu referire la: a) controlul anual al regimului de declarare a averilor și intereselor, b) examinarea plângerilor și petițiilor parvenite privind regimul de declarare și respectarea principiului conflictului de interese?
- 2) Ce drepturi deține organul în procesul de exercitare a controlului (1)a)+1)b))?
Este integral independent în utilizarea drepturilor sau depinde de alte entități, care, în ce măsură afectează scopul?
- 3) Ce capacități administrative de sprijin sunt recomandabile în realizarea acestei atribuții? Inspectori de integritate dedicați?
- 4) Ce volum de cazuri examinează (1)a)+1)b)) în curs de un an de activitate? (CI în 202 are 25 de subiecți și zeci de plângeri)
- 5) În exercitarea controlului regimului de integritate:
 - a. Este necesară o metodologie specializată (diferită de cea utilizată de ANI) pentru exercitarea controlului sau urmează a fi folosită cea adoptată de președintele ANI?
 - b. Se emite un act individual sau cumulativ referind la mai mulți subiecți ai controlului?
 - c. Actul adoptat cu sancțiuni este executoriu, are organul statutul de organ constatator?
 - d. Actul de constatare a diferenței substanțiale este executoriu, poate organul iniția direct în instanța procedura respectivă?
 - e. Care sunt standardele de integritate pentru conducerea și inspectorii, similare cu a celorlalți subiecți ai declarării sau mai exigente, fiind parte a Codului de integritate (declarare și conflicte de interese) adoptat de conducerea ANI și CI (coroborat cu răspunderea disciplinară)?
- 6) În exercitarea *controlului de avere*:
 - a. Se verifică doar informația indicată în declarația de avere și interese personale sau se folosesc date și probe din alte procedee? Care anume? În special dacă subiectul a fost funcționar public pentru perioada mai lungă (extinderea informațiilor din perioadele precedente de deținere a funcției publice în sensul acumulării veniturilor și cheltuielilor)?
 - b. Care sunt indicii de risc relevanți?
 - c. Care sunt metodele de analiza financiară (retrospectivă, comparată, contrapunerea venituri-cheltuieli, per membru de gospodărie)? Se efectuează analiza comparată retrospectivă, pe care perioadă, pentru a contabiliza veniturile? În special pentru a contabiliza cheltuielile declarate și cheltuielile reale reieșind din calculul rezonabil în baza datelor prezentate și suplimentar în baza datelor adițional colectate?

- d. Se utilizează practica de monitorizare a stilului de viață (cheltuieli reale, utilizarea reală a activelor) prin intermediul unei subdiviziuni specializate pentru a determina corespunderea celor declarate cu realitatea? Din oficiu sau la solicitare? Cum se contabilizează aceste date în procedura de control?
- e. Se efectuează audierea și solicitarea prezentării datelor disponibile public? În ce constă practica de atribuire a valorii de probă în procesul de control?

7) În exercitarea *controlului de interese*:

- a. Se verifică doar informația indicată în declarația de avere și interese personale sau se folosesc date și probe din alte procedee? Care sunt acestea? În special dacă subiectul a fost funcționar public pentru perioada mai lungă?
- b. Care sunt indicii de risc relevanți? Harta intereselor instituționale prin identificarea asociațiilor din sectorul public în special pentru angajații publici din trecut?
- c. Sunt analizate interesele per agenție (concentrarea, cumularea intereselor mai multor angajați în unele entități)?
- d. Sunt analizate interesele în raport cu entitățile comerciale în care subiectul a deținut interesul în trecut, și reputația entității comerciale sau asociative?
- e. Se utilizează practica de monitorizare a stilului de viață în raport cu gestionarea intereselor declarate și nedeclarate? Din oficiu sau la solicitare?
- f. Se efectuează audierea și solicitarea prezentării datelor disponibile public? În ce constă practica de atribuire a valorii de probă în procesul de control?

8) În exercitarea *controlului de conflicte de interese* (potențial, declarat, consumat):

- a. Se analizează respectarea principiului de evitare a conflictului de interese pentru toate etapele de exercitare a controlului, inclusiv la etapa inițială (decizia de a continua sau sista controlul)? Care este modalitatea de verificare a respectării principiului de către CI?
- b. Se realizează harta potențialelor conflicte din cadrul instituțiilor publice, inclusiv pentru perioada anterioară de activitate?

În concluzie, menționează că, este binevenită o discuție constructivă, cu soluții, propuneri, astfel încât să fie perfectat un proiect de hotărâre al CI în acest sens și să fie întreprinse anumite acțiuni pe viitor pentru a remedia această situație învățând lecțiile din trecut.

DI Dumitru ȚÎRA constată faptul că, de la adoptarea Legii nr. 132/2016 *cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, Consiliul de Integritate nu a fost

asigurat cu Secretariat cu capacitate administrativă suficientă pentru a-și exercita atribuțiile.

DI Mircea ROȘIORU consideră că, răspunsurile pe care le vor oferi participanții la întrebările formulate de către dl S. Ostaf, vor aduce claritate în exercitarea atribuției prevăzute la art. 12 alin. 7, lit. i) și j) din Legea nr. 132/2016 *cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*.

De asemenea, în februarie 2021 a efectuat de comun cu dna M. Timotin *controlul privind depunerea în termen a declarațiilor de avere și interese personale și încercarea efectuării controlului averilor și al intereselor personale, constatarea încălcării regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor de către președintele și vicepreședintele Autorității, precum și de către inspectorii de integritate și a perfectat un proiect de hotărâre în acest sens.*

La fel, este de părerea că CI este la etapa de tentativă de a încerca verificarea dacă declarațiile de avere și interese personale au fost depuse cât mai aproape de realitățile existente. Unele răspunsuri la întrebările dlui S. Ostaf le are și dacă CI este agent constatatator răspunsul este da, deoarece art. 423, indice 9 din Codul Contravențional conferă această calitate Consiliului de Integritate. Pe de altă parte sunt contravențiile și situațiile în care Consiliul de Integritate intervine ca și agent constatatator, sunt subiecții în raport cu care CI trebuie să intervină ca agent constatatator, sunt soluțiile ce vor urma în situațiile în care sunt identificate anumite încălcări, cine este instanța competentă să soluționeze aceste cazuri contravenționale.

Concluzionează că, problemele sunt în mare parte de ordin organizatoric, deoarece membrii CI sunt delegați de mai multe entități și care nu este clar dacă pot avea acces la date cu caracter personal ori prelucrarea declarațiilor de avere și interese personale vine ca o periclitate a acestui drept. Pe de altă parte este și lipsa accesului la bazele de date, fiind cooptați inspectorii de integritate pentru a ajuta membrii CI în realizarea controlului. La fel, consideră că cel mai grav este faptul că, anumite lucruri sunt declarate la preț derizoriu, ori între prețurile de piață și ceea ce este reflectat în declarația de avere și interese personale sunt mari divergențe. În cadrul controlului a stabilit că aceste lucruri nu pot fi imputate sau spre exemplu un bun imobil pe care inspectorul de integritate îl declară este cu trimitere la ultima evaluare din baza de date a Serviciului cadastral. Deși prețul de piață astăzi este unul, evaluarea oficială conform Serviciului cadastral este una net inferioară realităților de astăzi.

După ședința de astăzi, având la bază bunele practici din exterior ale autorităților de integritate cu o anumită vechime, care au anumite experiențe și dacă este posibil de preluat aceste practici fără modificarea cadrului legal atunci este mai simplu, iar în situația inversă, lucrurile vor trebui să mai aștepte. De asemenea, explică de ce a insistat ca la această dezbatere să participe și inspectorii de integritate, or lucrurile sunt valabile și pentru inspectorii de integritate atunci când realizează controale în raport cu alte categorii de subiecți, ori aceste probleme sunt valabile și pentru alte categorii de subiecți ai declarării și doar prin eforturi conjugate se pot schimba aceste stereotipuri. La fel, consideră că, cadrul legal existent, Metodologia de efectuare a controlului existentă permite camuflarea în spatele unor sume derizorii care ulterior trebuie să fie reflectate în declarațiile de avere și interese personale și respectiv

societatea, ONG-urile de specialitate nu vor mai avea gradul de încredere necesar în ANI.

DI Dumitru ȚÎRA repetă despre problema care ține de capacitatea CI, pentru că, în esență pentru anul 2019, verificarea propriu – zisă a avut loc prin adoptarea hotărârii CI în raport cu calitatea acesteia pentru că nu se exclude că în anul 2020 puteau să apară informații publice despre anumite bunuri care au fost subevaluate. La fel, este de acord că, legislația este imperfectă în sensul evaluării bunurilor, având în vedere devalorizarea lor pe parcursul anilor pe de o parte sau încheierea contractelor cu încălcarea legii, care includ o sumă oficială în contractul oficial și respectiv o sumă care se face în baza înțelegerii dintre vânzător și cumpărător. Este absolut de acord cu eventuala verificare a calității vieții sau modului de trai a subiecților verificării care este un indiciu clar care poate influența sau contribui la o mai bună verificare a declarațiilor de avere și interese personale.

DI Ion GUZUN opinează că, este clară poziția membrilor CI și se interesează dacă și ANI are o poziție în acest sens. Potrivit art. 12 alin. 8 și 10 din Legea nr. 132/2016 *cu privire la Autoritatea Națională de Integritate* se referă la accesul membrilor CI la registrele de stat și că au dreptul de a procesa date cu caracter personal, iar alin. 10 indică faptul că, lucrările de secretariat ale Consiliului sînt asigurate de către Autoritate.

Prin secretariat înțelege nu numai organizarea și desfășurarea ședințelor CI dar și verificările care sînt în atribuția CI. Referitor la metoda de evaluare a bunurilor menționează că, Legea nr. 133/2016 *privind declararea averii și a intereselor personale*, în anexa nr. 1, care este și parte a Legii dacă este vorba de valoarea bunurilor și dacă CI sau inspectorii de integritate doresc să indice valoarea reală a bunurilor nu au decât să o facă. La o ședință anterioară a CI, dl O. Efrim, fost membru al CI a menționat despre faptul că, CI și ANI au suficiente măsuri administrative pentru a contracara toate actele și declarațiile, dacă este vorba despre actele simulate și consideră că multe greșeli tolerate pot fi evitate în baza legislației existente.

Reiterează că, legislația existentă permite contracararea acestor lucruri și menționează asupra modificării legislației după alegerile parlamentare anticipate. Referitor la Metodologia de efectuare a controlului averii și al intereselor personale privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor (Metodologia), susține că, Legea stabilește și implicit indică la faptul că, actele administrative, inclusiv Metodologiile trebuie să fie publicate, dar aceste acte nu sunt publice și consideră că, dacă ANI va publica Regulamentul de organizare și funcționare a Inspectoratului de integritate și Metodologia, iar o parte mai detaliată, de ghidare a inspectorilor să fie un document intern este la discreția ANI.

Despre verificările menționate și monitorizarea stilului de viață, este de părere că atât membrii CI cât și inspectorii de integritate pot solicita organele administrative existente care dețin registre publice sau private care se referă la o anumită persoană, care pot furniza datele necesare.

La fel, menționează despre lipsa transparenței privind evaluarea activității inspectorilor de integritate pentru evaluarea activității lor cât și o eventuală promovare și numire a acestora în funcția de șef al Inspectoratului de integritate, nu

este clar cum acest lucru are loc și lasă o mare discreție, în opinia sa președintelui ANI atâta timp cât aceste criterii nu sînt publice.

De asemenea, la una din ședințele anterioare a CI, când a fost examinat Raportul de activitate al ANI pentru anul 2020, membrii CI au recomandat ANI să dispună efectuarea auditului extern al sistemului e – Integritate. Până la moment, mai multe aspecte procedurale și documente interne ale ANI au fost modificate și crede că s-a executat această recomandare a CI, iar dacă nu apare întrebarea de ce acest lucru nu are loc, chiar dacă a fost finanțat de către un donator.

DI Serghei OSTAF intervine cu solicitarea ca pentru o activitate eficientă, participanții să se refere cât mai aproape de subiectul acestei dezbateri, pentru a putea formula opinii sau un Plan de acțiuni vizavi de exercitarea atribuției *controlului averilor și al intereselor personale a conducerii ANI și a inspectorilor de integritate*.

Dna Mariana KALUGHIN informează că, este deja al 5-lea an de implementare a Legii nr. 132/2016 *cu privire la Autoritatea Națională de Integritate* și acesta este motivul care să încurajeze participanții la o discuție profundă referitor la mandatul CI, rolul și locul CI în sistemul național de control al averilor și intereselor personale, pentru că dificultățile cu care se confruntă CI sînt resimțite și de către experți și societatea civilă. Conceptual, menționează că ideea de la început era că, era necesar de un organ care ar fi colegial, cu o activitate nepermanentă și care ar organiza procesul de concurs pentru președinte, vicepreședinte și ar reglementa anumite lucruri și cel mai important ar putea să facă o evaluare a performanțelor ANI (o evaluare strategică).

Inițial, CI nu era preconizat ca organ care ar trebui să efectueze controlul averii și al intereselor personale, mai cu seamă a inspectorilor de integritate. Din cauza anumitor confuzii, anumite prevederi defectuoase au fost în proiectul de Lege și era important ca aceste confuzii să fie înlăturate. Spre regret însă, atribuția nu a fost scoasă ci tocmai legiferată și univocă și explicită. Prin urmare, consideră că, nu este CI organul cel mai potrivit de a efectua controlul declarațiilor de avere și intereselor personale a inspectorilor de integritate, care ar fi trebuit să verifice averile și interesele personale ale membrilor CI.

Astfel, este de părerea că, controlul să fie efectuat de către Serviciul Securitate audit și control al integrității în cadrul ANI, care la moment nu este funcțional sau de către șeful Inspectoratului de integritate. CI, la rândul său, este un organ colegial, cu activitate nepermanentă, dintre care doar 2 membri ai CI sînt remunerați. În fond nici nu trebuie să fie un organ colegial, atunci când atribuțiile nu sînt de ex-lu de reglementare, când este importantă opinia multora sau atribuții de evaluare a eficienței.

Controlul declarațiilor de avere și interese personale, în pofida faptului că este un lucru voluminos totuși nu este de unul de complexitate conceptuală și strategică și în această activitate o singură persoană este mai eficientă decât 7 și nu vede cum ar putea membrii CI să aibă opinii diferite asupra unor lucruri absolut clare dacă sînt suficiente dovezi.

Din cele expuse reiese că, nu trebuie să mai completeze *Așteptările formulate de dl S. Ostaf* și consideră că, averile și interesele personale dar nici regimul

incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor a inspectorilor de integritate nu trebuie să fie în atribuția Consiliului de Integritate.

Consiliul de Integritate trebuie să-și păstreze rolul de organ colegial, cu activitate nepermanentă care veghează și asigură controlul public asupra Autorității ca entitate, cu întreaga competență în ceea ce privește Strategia de dezvoltare instituțională, Planul de activitate, Rapoartele anuale, evaluarea performanțelor instituționale.

Soluția ar fi reconsiderarea cadrului legal. Problema este cine totuși verifică președintele și vicepreședintele ANI, consideră că aici este o problemă, deoarece în scenariul după care s-a mers, într-o anumită măsură membrii CI s-au ghidat de exemplul României, unde potrivit Legii, Consiliul Național de Integritate formează o Comisie din 5 persoane care efectuează controlul în privința președintelui, vicepreședintelui și inspectorilor de integritate și menționează că, în România sînt sute de inspectori de integritate iar membrii Consiliului Național de Integritate sînt remunerați pentru ședințe.

Pentru moment, soluția pentru președinte și vicepreședinte este ca să fie verificați de inspectorul ierarhic superior, însă CI să aibă această misiune ca să verifice sau să analizeze actele de constatare emise de către inspectorii de integritate în privința aparatului Autorității, inclusiv președinte și vicepreședinte. În cazul în care sînt depistate anumite dificultăți, lacune, erori, orice persoană poate contesta un act de constatare în instanță. La fel este de părerea de simplificat arhitectura ANI pentru a fi mai eficientă. Referitor la valoarea reală a bunurilor propune de discutat într-o altă dezbateră, deoarece este un subiect important și trebuie examinat multilateral.

La monitorizarea stilului de viață, conceptul care a fost introdus în unele Legi speciale în privința angajaților Centrului Național Anticorupție și Ministerul Afacerilor Interne, consideră că duce la dublarea procedurilor aplicate, cu soluții contradictorii, ceea ce face să scadă din siguranța unui act de constatare al unui inspector de integritate în fața instanței. Prin urmare, este de părere că, nu vede astfel de concept în Legea nr. 132/2016 *cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*.

DI Dumitru ȚÎRA atenționează despre faptul că Legea obligă exercitarea atribuției de control membrilor CI cât și la capacitatea CI cu următoarele soluții:

1. Experiența anului 2019 în care membrii CI au făcut acest exercițiu dar au rămas nemulțumiți de calitatea acestuia;
2. Desemnarea inspectorilor de integritate pentru a ajuta CI avînd accesul la registrele de stat pentru a efectua controalele propriu – zise cu emiterea actelor de constatare individuale;
3. Atragerea în acest proces a Serviciului Securitate audit și control al integrității din cadrul ANI, care la moment nu este funcțional.

DI Lilian CHIȘCA confirmă cele relatate de dna M. Kalughin și menționează că, pe parcursul dezvoltării proiectelor de Legi, la acel moment a fost decis ca controlul să fie efectuat de CI.

Însă, grupul de lucru a decis ca declarațiile de avere și interese personale ale președintelui, vicepreședintelui ANI și inspectorilor de integritate să fie verificate de către inspectori de integritate fiind asigurat principiul de repartizare aleatorie, dat

fiind faptul că, la bază a fost luată analiza practicilor instituțiilor care au așa mecanisme.

De asemenea, nu vede o problemă, chiar dacă competența de control este atribuită CI, deoarece este Metodologia care poate fi luată ca document de bază în exercițiul dat (se fac interpelări și se obțin informații cu analiza acestora). În acest sens, în opinia sa este mecanism creat care trebuie respectat.

La fel, este de părerea că declarațiile de avere și interese personale ale președintelui, vicepreședintelui ANI și inspectorilor de integritate să fie date în competența Inspectoratului de integritate sau unei subdiviziuni specializate ale ANI.

În concluzie, nu vede sens în crearea subdiviziunii de monitorizare a stilului de viață, deoarece nu și-a îndreptățit scopul și este aceeași dublare de atribuții. Este pentru îmbunătățirea cadrului legal care trebuie să reiese din practica și din precedentele ANI.

La fel, conchide că, membrii CI pot supraveghea procesul accesării bazelor de date de către inspectorii de integritate desemnați, să obțină extrasele care pot fi verificate dacă corespund sau nu datele reale pentru a exclude orice dubii în acest proces și că ar trebui să fie o concluzie dintre ANI și CI pe acest segment.

Referitor la valoarea bunurilor, menționează că, este cadrul legal existent, care la moment funcționează și atâta timp cât prețurile sînt indicate conform contractelor și ele nu sînt anulate, ele trebuie luate ca bază. În cazul modificării Legii se va vedea mecanismul de implementare și declarare a unui preț de piață și doar atunci se va pune în discuție acest subiect.

DI Dumitru ȚÎRA concluzionează că toate cele relatate se reduc la modificarea cadrului legal pentru a concretiza sau schimba sistemul de verificare și anume dacă rămâne sau nu în atribuția CI, deoarece CI, în esență poate aproba o decizie dar să nu efectueze controlul propriu – zis.

DI Daniel GOINIC a observat că, este o lipsă de comunicare dintre CI și ANI în vederea găsirii unui consens nu doar pe aspectul atribuției CI de verificare și control dar și pe alte probleme minore.

De asemenea, este de acord cu vorbitorii că CI nu este organul care trebuie să verifice declarațiile de avere și interese personale ale președintelui, vicepreședintelui ANI și inspectorilor de integritate.

Atrage atenție asupra modului de selectare a membrilor CI în raport cu conducerea ANI și inspectorii de integritate, ultimii fiind selectați printr-un concurs riguros și complicat cu proba scrisă, interviu public și poligraf.

La fel, menționează că, nu este corect ca CI să verifice inspectorii de integritate care sînt selectați anume pentru acest scop și care trec mai multe filtre de integritate pentru a accede în această funcție.

Consideră că, cel mai oportun rol al CI trebuie să fie cel de a selecta noua conducere a ANI și un inspector special desemnat în acest sens este cel mai oportun pentru a face controlul declarațiilor de avere și interese personale ale președintelui, vicepreședintelui ANI și inspectorilor de integritate.

Dna Alina MUNTEANU declară că, ANI, la moment, este unica Autoritate care este cu drept de a verifica averile și respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor, singura excepție fiind

controlul asupra președintelui, vicepreședintelui ANI și inspectorilor de integritate, care, la moment este realizată de către CI.

Nu vede impedimente în realizarea acestui control de către CI, în situația în care Inspectoratul de integritate î-și reconfirmă disponibilitatea pentru o conlucrare eficientă. Mai mult, Inspectoratul de integritate este dispus să ofere toată informația necesară, oferirea accesului la bazele de date pentru a realiza un control complex în privința conducerii și inspectorilor de integritate.

Menționează că, verificarea privind depunerea în termen a declarațiilor de avere și interese personale ale președintelui, vicepreședintelui ANI și inspectorilor de integritate a fost realizată de către membrii CI. În rezultat, s-a constatat că nu au fost identificate careva încălcări. Sub aspectul depunerii complete sau incomplete a unor date în declarații, urmează să fie efectuate la fel, de către CI.

Punțtează că, inițierea unui control în privința subiecților declarației, inclusiv în privința președintelui, vicepreședintelui sau inspectorilor de integritate se realizează obligatoriu în baza unei sesizări. Respectiv, dacă la adresa CI nu au parvenit sesizări în care aceștia sînt vizați, ar fi o încălcare a legislației în cazul în care s-ar iniția un control, care ar duce ulterior la anularea acțiunilor și respectiv la anularea actului de constatare, care ar trebui să fie un act administrativ individual.

Dna Nadejda PLĂMĂDEALĂ comunică că, subiectul abordat în dezbatere este unul foarte important atât pentru ANI cât și pentru CI. Competențele atribuite CI prin art. 12 din Legea nr. 132/2016 *cu privire la Autoritatea Națională de Integritate* sînt destul de vaste și complexe, ținând cont de faptul că, CI are o activitate nepermanentă și dețin funcții înalte în alte structuri publice și le vine greu să exercite și o activitate atât de vastă și care necesită mai mult timp în cadrul CI, a exercitarea controlului regimurilor juridice.

În cazul în care legiuitorul decide să mențină aceste competențe în atribuția CI, atunci sigur că, CI ar trebui să fie dotat cu un secretariat permanent, or, actualmente doar o singură persoană din cadrul ANI pare să fie insuficientă pentru CI.

Referitor la problematica accesării bazelor de date și registrelor de stat, menționează că s-ar putea oferi membrilor CI, în mod practic, nu doar pe hârtie, accesele necesare, desigur nu nelimitat, dar de la caz la caz, de fiecare dată când se inițiază un control, deoarece exercitarea unor asemenea controale de către CI este o excepție și nu este o activitate zilnică cum este în cazul inspectorilor de integritate.

Referitor la Metodologia aplicată de inspectorii de integritate în realizarea controalelor, presupune că aceasta sau unele etape din Metodologie urmează să preluată și de CI, deoarece etapele de control trebuie să fie aceleași sau să fie incluse într – o Metodologie separată, în cazul în care sînt unele elemente deosebite a fi evidențiate.

Monitorizarea stilului de viață, consideră că, este un subiect discutabil și nu este posibil în cadrul dezbaterii să vină cu o concluzie referitor la aceasta. Ținând cont că, președintele și vicepreședintele ANI, precum și inspectorii de integritate sînt acele persoane care ar trebui să dea dovadă de cea mai mare integritate. Cu toate acestea, asemenea proceduri trebuie implementate cu mare acuratețe, cu asigurarea tuturor mecanismelor de protecție care pot fi instituite. Mai mult, asemenea monitorizări a

stilului de viață au fost efectuate în mod abuziv și concluziile acestor evaluări au fost luate în mod prioritar la ajungerea la o decizie anumită.

DI Viorel RUSU, la fel este de părerea că, este o problemă majoră exercitarea atribuțiilor CI, inclusiv suportul necesar pentru exercitarea acestor atribuții care sînt deja stabilite. Atrage atenția că se discută mai mult pe aspectul declarațiilor de avere și mai puțin se atrage atenție regimului conflictelor de interese, deoarece aici sînt identificate mai multe probleme. Soluția ar fi unificarea practicilor și identificarea persoanelor care ar face unificarea respectivă, examinarea practicilor care există la moment. La fel, practica să fie previzibilă și cadrul aplicabil inclusiv asigurarea drepturilor și obligațiilor persoanelor care se află în conflict de interese.

În continuare, propune o chestiune de alternativă, inclusiv, pe viitor poate și analiza practicii internaționale. La analiza practicii internaționale, de obicei, se ia ca etalon statele mari. În viziunea sa, ar trebui de analizat practicile statelor mici, care se caracterizează prin faptul că persoanele se cunosc între ele și în special în condițiile RM, când legăturile de rudenie sau legăturile de grup sînt foarte strânse.

Nu este de acord cu aceea ca inspectorii de integritate să verifice totul, deoarece există riscul și practica statului RM demonstrează faptul că, se va forma un grup care se va proteja sau se va autoconserva. De asemenea, poate ar fi cazul ca CI să-i fie alocat un secretariat și prin delegare să fie detașat 1 sau 2 inspectorii de integritate care să activeze permanent și să examineze nu doar declarațiile de avere dar și aspectul conflictului de interese, deoarece și numărul inspectorilor va fi mai mare.

Practica anterioară a demonstrat că, cooptarea inspectorilor, dar nu pe bază permanentă, duce la tergiversarea examinărilor. Consolidarea la un grup de persoane a tuturor aspectelor, consideră că, practica în RM a demonstrat că este periculos. La fel, cadrul legal aplicabil care pe viitor va fi aplicat și de către CI, consideră că este simplu și încalcă drepturile și obligațiile procesuale ale mai multor subiecți ai declarării averilor și conflictelor de interese. Mai mult, sînt acte de constatare severe și este pericol ca sectorul public să rămână fără funcționari, inclusiv la nivel local.

Dna Mariana KALUGHIN nu este de acord că ca efect va fi autoconservarea inspectorilor de integritate, pentru că actele de constatare în final devin publice și atunci se poate vizualiza cum inspectorii de integritate au evaluat situația în cazul colegilor. Mai mult, poate fi prevăzut că, CI anual va face o analiză a tuturor celor constatate în privința președintelui, vicepreședintelui ANI precum și inspectorilor de integritate și eventual, orice act de constatare ar putea să fie contestat în instanța de judecată. La fel, este de părerea că trebuie să fie o abordare conceptuală și se primește că un organ colegial, cu activitate nepermanentă care nu este dotat nici cu resurse umane nici financiar obține atribuții de rînd cu Autoritatea executivă.

Consideră că CI trebuie să-i fie atribuită misiunea restrînsă și foarte importantă de supraveghere strategică publică a activității ANI, însă în cazul în care este necesar, poate să intervină.

Pentru a da mai multă presiune asupra inspectorilor de integritate și să se mențină în condiții de integritate ireproșabilă, controlul averii și al integrității să fie efectuat anual așa cum se face controlul declarațiilor de avere și interese personale.

În concluzie, menționează faptul că, membrii CI sînt desemnați de Autorități fără a trece filtrul suplimentar de integritate (verificarea de către Serviciul de

Informații și Securitate, testul poligraf) și în acest caz consideră că nu e normal ca membrii CI să obțină accesul nelimitat la bazele de date și la datele cu caracter personal.

DI Mircea ROȘIORU, este de acord cu aceea că conducerea ANI și inspectorii de integritate trec filtre de integritate foarte serioase și ei ar trebui să fie etalon în materie de declarare a averii și a conflictelor de interese personale. În situația în care funcționează buna credință și toată societatea î-i consideră etalon, CI, de fapt ar trebui să îndeplinească o formalitate pornind de la prezumția că, aceste persoane sînt integre.

La fel, este de acord ca controlul să fie efectuat de către inspectorul de integritate ierarhic superior sau ales aleatoriu. Până la urmă este important actul care confirmă că bunul imobil luat la evidență cadastrală în anul 1994 costă 10.000 lei și dacă de atunci nu a mai fost evaluat și este declarat cu 10.000 lei din punct de vedere a verificării declarațiilor, dar nu sînt cu toții de acord din perspectiva societății civile care analizează toate aspectele. Spre exemplu, dacă 2 persoane care nu sînt angajate în sectorul public fac o tranzacție și vînd 2 mașini foarte scumpe și le declară cu 10.000 lei, este bine, iar dacă o face un bugetar este o gravă problemă.

Problema de fapt nu este la CI nici la ANI, dar problema este mai complexă, spre ex-lu ASP- ul care permite înmatricularea mașinilor care costă 100.000 euro cu 10.000 lei sau reevaluarea bunurilor imobile care consideră că trebuie să se facă anual. Este de părere că trebuie să fie făcută o reformă profundă asupra sistemului de declarare. La fel, este nevoie de o politică la nivel de țară și ONG-urile de specialitate să se focalizeze asupra acestor momente.

DI Viorel SOCHIRCĂ anunță despre comunicarea eficientă în cadrul dezbaterii și menționează despre organizarea de către secretariatul CI a acestei dezbateri.

Referitor la atribuțiile CI expres prevăzute în Legea nr. 132/2016 *cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, precum și în Regulamentul de organizare și funcționare a CI, aprobat prin hotărârea CI din 24 ianuarie 2019, subiectul discuției se regăsește la pct.12, sbpct. 10 și 15.

Consideră că trebuie făcută o clară delimitare între plîngerile și sesizările care parvin pe conducerea ANI și inspectorii de integritate, care posibil nu țin de declararea averii și intereselor personale care, în mare parte au fost examinate de către membrii CI. Referitor la Așteptările formulate de dl S. Ostaf precum că în anul 2021 vor fi 30 de petiții de agest gen și că este dificil de prevăzut așa lucruri, dar marea majoritate nu țin de efectuarea controlului averii și intereselor în privința președintelui, vicepreședintelui sau inspectorilor de integritate. Totodată, este temei de inițiere a controlului averii și astăzi, în cadrul dezbaterii s-a făcut o claritate că este controlul declarațiilor și este controlul averii aprofundat, unde sînt solicitate informații din baze de date, validate din declarațiile de avere și interese personale și aceste controale se inițiază doar la sesizare. Nici inspectorii de integritate nu pot planifica în anul 2021 să efectueze controlul averii în privința membrilor Consiliului audiovizualului, spre exemplu. Pentru a efectua un asemenea control al averii este necesară: o sesizare, informații din declarații publice, constatarea lipsei unor date în declarație, au fost încălcate termenele de depunere sau nu a fost depusă declarația de avere. Acestea sînt temeuri expres prevăzute în lege.

Cu referire la prețurile derizorii, menționează că la dezbateri participă 2 reprezentanți ai societății civile, care au participat la o dezbateri în cadrul Ministerului Justiției a proiectului de Lege transmis Ministerului încă din septembrie 2019 unde se regăsesc propunerile pe care le vede ANI privind soluționarea acestei probleme.

Mai mult, în vara anului 2020 prin Hotărârea Parlamentului privind ratificarea Memorandului de suport financiar cu 6 condiționalități, unde în condiționalitatea nr. 3 prevede că, Parlamentul va adopta legi cu 3 sub acțiuni, inclusiv și cu excluderea declarării bunurilor la valoarea lor derizorie și la valoarea lor de piață.

Consideră că, astfel de dezbateri va fi foarte utilă și că trebuie organizat și pe viitor.

Dna Alina MUNTEANU, la întrebarea cum va face față CI la numărul mare de sesizări în privința președintelui, vicepreședintelui și inspectorilor de integritate, răspunde că, în adresa CI poate să parvină mai multe sesizări, însă acestea urmează a fi verificate prealabil, identic cu verificarea pe care o efectuează inspectorii de integritate în privința altor subiecți ai declarării, adică se verifică respectarea condițiilor de formă și conținut a sesizării și existența unei bănuieli rezonabile de încălcare a unui regim. Dacă există careva indicii că inspectorul a dobândit careva averi anume în perioada exercitării funcției și nu averile care au fost obținute până a fi numit în funcția de inspector de integritate, pentru că, deseori a observat că au fost învinuiți precum că unii inspectorii dețin unele bunuri la prețuri mari. În mare parte bunurile au fost obținute de către inspectorii până a fi numiți în funcție.

Scopul controlului averii și al intereselor personale este, de fapt identificarea modificărilor patrimoniale în perioada exercitării funcției și cu siguranță că acele sesizări care vor parveni la CI nu vor corespunde criteriilor. Volumul nu are cum să fie mare, deoarece la moment activează doar 24 de inspectorii de integritate, președintele și vicepreședintele ANI.

Cu privire la efectuarea controlului asupra averii președintelui, vicepreședintelui și inspectorilor de integritate de către alți inspectorii nu este de acord, deoarece este riscul că vor fi învinuiți că se acoperă inspectorii cu care lucrează zi de zi și că nu vor fi obiectivi.

Referitor la declarațiile dlui V. Rusu despre conflictele de interese, menționează că, în practică, nu sînt verificate toate actele emise de inspectorii și dacă persoana care a verificat este rudă sau este persoană apropiată în sensul legii sau are careva relații patrimoniale. În acest caz, la fel, trebuie să fie la bază o sesizare în care să fie menționat că, inspectorul de integritate a emis un act de constatare în privința unei persoane cu care are careva relații patrimoniale sau este o persoană apropiată.

Din câte cunoaște, așa gen de sesizări nu au parvenit, pentru că, inspectorii de integritate din start sînt obligați să comunice despre eventualele conflicte de interese.

DI Sergiu OSTAF concluzionează că totuși exercitarea atribuției *controlului averilor și al intereselor personale a conducerii ANI și a inspectorilor de integritate* este în sarcina Consiliului de Integritate și dorește o înțelegere mai bună cum să fie realizată această sarcină mai bine și cum va fi promovată integritatea în cadrul ANI.

În acest sens, propune 3 soluții:

1) În opinia sa, în condițiile legislative de la moment, CI fiindu-i conferite aceste atribuții, este important ca CI să aibă un inspector de integritate pe un termen lung (2, 3 ani), care va contribui la elaborarea actului care ulterior va fi discutat în cadrul CI și adoptarea hotărârii individuale.

2) O altă sugestie ar fi ca CI să dispună de un sprijin administrativ și din partea unui jurist cu program deplin, deoarece pot fi și litigii legate de aceste constatări de ordin individual.

Prin urmare, CI are nevoie de cel puțin 1,5 sau 2 persoane pentru sprijinul activității CI, deoarece este în interesul și beneficiul reputației de integritate a ANI și să delege aceste persoane prin modalitatea de reorganizare a structurii organizatorice și să completeze structura secretariatului CI cu aceste 2 persoane.

În acest sens, nu sînt necesare modificări legislative și beneficiul este imediat și al ANI, pentru că atunci se poate vedea gradul mult mai clar vizavi de respectarea regimului de integritate al angajaților ANI. Astfel, un cost mic 1,5 sau 2 persoane - un beneficiu de imagine enormă. Dacă se face analiza cost beneficiu, este o investiție rezonabil mică – un beneficiu enorm pentru întreaga instituție.

3) Numărul de sesizări, verificări este în creștere. Dacă la moment, în 2021 sînt 26 de persoane care trebuie verificate privind depunerea în termen a declarațiilor și respectiv controlul averilor și al intereselor personale și CI, în condițiile actuale legislative trebuie să verifice anual averile conducerii ANI și a inspectorilor pentru a reda reputația de integritate necesară pe care o solicită conducerea ANI prin scrisori oficiale. La fel, numărul de plângeri se ridică la cel puțin 10 anual și respectiv sînt deja peste 35 de plângeri. Mai mult, în anul următor vor mai fi angajați inspectorii de integritate și volumul de lucru cu siguranță că va crește și respectiv se vor mări și cauzele în instanța de judecată.

Monitorizarea stilului de viață nu este ceva perfect, dar este un indice necesar pentru CI la evaluarea riscurilor și este o probă relativă, utilă și necesară pentru evaluarea riscurilor în raport cu conducerea ANI și fiecare inspector de integritate.

Un alt element important este operaționalizarea imediată a Subdiviziunii Securitate audit și control al integrității cu furnizarea informațiilor urmare a unor înțelegeri despre riscurile care ar putea să existe. Inactivitatea Subdiviziunii Securitate audit și control al integrității este un obstacol pentru a evalua riscurile de integritate cu care se confruntă ANI și depreciază capacitatea CI de a efectua controlul averilor.

Referitor la Metodologie, menționează că, aceasta este aprobată de ANI și este aplicată de către inspectorii de integritate, care, în opinia sa, necesită îmbunătățiri și anume: sunt 5 sau 6 curențe care se referă însăși la evaluarea averii, perioada de control al averii.

De asemenea, consideră că, este nevoie de o Metodologie specializată anume pentru conducerea ANI și inspectorii de integritate pentru că este un caz aparte, special cu standarde mult mai înalte, care capitalizează Metodologia utilizată de ANI pentru că cerințele sînt mai înalte. Decalajul cerințelor, partea neacoperită de legislație, care impune exigențe suplimentare trebuie să migreze în zona Codului de conduită și etică și poate fi reglementată prin sancționarea disciplinară sau prin procedurile etice.

DI Mircea ROȘIORU este de părerea că această atribuție poate fi delegată unei alte entități și ar fi mai puțin costisitor delegarea atribuției Autorității decât fortificarea esențială a CI.

Pe de altă parte, până la modificarea Legii, competența legală rămâne în sarcina CI și cel mai important este ce face CI în continuare:

1. încearcă să exercite în continuare atribuția de control;
2. nu exercită atribuția de control până la modificarea cadrului legislativ.

De fapt, de la eveniment a așteptat ca ONG-urile să se expună vizavi de verificări. În cadrul controlului finalizat în februarie 2021, acolo unde au fost anumite dubii, a solicitat explicații de la inspectorii de integritate, care au prezentat copii de pe acte, contracte, corespondență prin chat cu vânzători, astfel încât a fost temei de a da dreptate corectitudinii declarației de către subiecții declarării. Dacă președintele ANI, vicepreședintele sau inspectorii de integritate admit inexactități în declarațiile de avere și interese, atunci ei trebuie descalificați pentru neprofesionalism.

În concluzie, repetă întrebarea către ONG-urile de specialitate ce acțiuni trebuie să întreprindă CI în exercitarea atribuției de control.

Dna Mariana KALUGHIN consideră că, prevederile art. 12, alin (7), începând cu lit. i) până la lit. m) din Legea nr. 132/2016 *cu privire la Autoritatea Națională de Integritate* nu sînt potrivite ca atribuții pentru CI. În acest sens, se poate reveni asupra modificării legii după instituționalizarea puterilor în stat. Până atunci, se recomandă ca CI să lucreze într-un cadru defectuos de comun cu inspectorii de integritate.

Referitor la declararea averii la prețul de piață, consideră că, aceasta necesită o discuție și o dezbateră separată, deoarece trebuie luat în considerare că, problema nu este cum se declară, dar este în felul cum se înregistrează anumite bunuri de către organele competente și că nu sînt prevederi care nu ar permite tuturor cetățenilor indiferent de faptul că, sînt sau nu funcționari publici să se mențină în relațiile sale contractuale de anumite limite după care nu pot ieși în înregistrarea bunurilor. Aceasta se face pentru a optimiza impozitele, taxele, inclusiv taxele notariale pe care trebuie să le achite.

În ceea ce privește inspectorii de integritate și în ce măsură ei erau în drept să-și declare bunurile pe care le au la preșuri derizorii și care sunt subevaluate, consideră că o Autoritate nu poate să meargă cu o campanie de sensibilizare „declară-ți bunurile la prețuri reale” dacă tocmai această Autoritate a avut printre inspectorii de integritate astfel de comportamente.

În concluzie, propune CI că, trebuie de ajuns la o înțelegere cu ANI, astfel încât această prevedere există, să fie adusă la îndeplinire. Urmare a discuției, a observat 2 opinii diferite:

1. ANI care consideră că, controlul nu poate fi efectuat decât la o sesizare;
2. CI care insistă asupra faptului că, trebuie să exercite atribuția de control fără a avea sesizare.

DI Viorel RUSU, referitor la modificările legii pe care trebuie să se expună CI, explică că, CI nu a fost întrebat dacă este sau de acord cu atribuțiile legislative și nici nu s-a cerut avizul CI și consideră că această chestiune trebuie introdusă în atribuțiile CI. La fel, nu au fost întrebați dacă e corect să fii membru al CI pe baze obștești și

consideră că este incorect și este discriminatoriu. În majoritatea organelor, pentru a avea o activitate eficientă chiar și la aprobarea documentelor de politici trebuie să fie per ședință, grupuri de lucru. De asemenea, voluntariatul și chestiunile obștești, de multe ori nu sînt binevenite și chiar discriminatorii.

DI Dumitru ȚÎRA menționează că, concluzia generală este faptul alegerii noului Parlament și Guvern al RM pentru a iniția modificarea legii nr. 132/2016 *cu privire la Autoritatea Națională de Integritate* pe partea de competență a CI, funcționalitatea și operabilitatea ANI nemijlocit. O altă chestie ar fi discuția cu conducerea ANI în sensul stabilirii unei colaborări prin detașarea unui inspector de integritate, selectarea soluțiilor care ar putea satisface la moment, într-o măsură maximă exercitarea atribuției de control.

Dna Mariana KALUGHIN, despre resursele alocate comunică despre faptul că, doar pentru 2 Autorități: Centrul Național Anticorupție și Autoritatea Națională de Integritate au fost alocate pentru anul 2020 aproximativ 150 mln de lei, care consideră că sînt bani impunători.

În cazul ANI, la fel sunt impunători, mai ales că, în timp ce funcțiile de inspector de integritate vor fi suplinite asta ar însemna că bugetul va crește nu cel alocat dar cel real executat. O discuție în ceea ce privește indemnizația pentru reprezentanții membrilor CI desemnați de Autorități este o discuție nu prea social corectă și economic corectă. Când s-a vorbit despre componența CI, s-a încercat să fie toate puterile și să fie compensați prin salariile pe care le au în funcțiile pe care le dețin. În cazul în care CI va primi propunerea de oferire a indemnizației tuturor membrilor, CI să ia în calcul că aceasta va ridica costurile ANI și că această propunere ar putea fi criticată.

În final, consideră că ar trebui de revenit asupra unei dezbateri tehnice și profunde referitor la valoarea reală, valoarea declarată a bunurilor.

CONSTATĂRI ȘI SOLUȚII

Dna Mariana KALUGHIN:

- 1) soluția pentru președinte și vicepreședinte este ca să fie verificați de inspectorul ierarhic superior, însă CI să aibă această misiune ca să verifice sau să analizeze actele de constatare emise de către inspectorii de integritate în privința aparatului Autorității, inclusiv președinte și vicepreședinte;
- 2) controlul să fie efectuat de către Serviciul Securitate audit și control al integrității în cadrul ANI, care la moment nu este funcțional sau de către șeful Inspectoratului de integritate;
- 3) Consiliul de Integritate trebuie să-și păstreze rolul de organ colegial, cu activitate nepermanentă care veghează și asigură controlul public asupra Autorității ca entitate, cu întreaga competență în ceea ce privește Strategia de dezvoltare instituțională, Planul de activitate, Rapoartele anuale, evaluarea performanțelor instituționale;
- 4) La monitorizarea stilului de viață, conceptul care a fost introdus în unele Legi speciale în privința angajaților Centrului Național Anticorupție și Ministerul Afacerilor Interne, consideră că duce la dublarea procedurilor aplicate, cu soluții contradictorii, ceea ce face să scadă din siguranța unui act de constatare al unui

inspector de integritate în fața instanței. Prin urmare, este de părere că, nu vede astfel de concept în Legea nr. 132/2016 *cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*;

5) Până la modificarea Legii nr. 132/2016 *cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, se recomandă ca CI să lucreze într-un cadru defectuos de comun cu inspectorii de integritate;

6) În concluzie, propune CI că, trebuie de ajuns la o înțelegere cu ANI, astfel încât această prevedere există, să fie adusă la îndeplinire

DI Ion GUZUN - Despre verificările menționate și monitorizarea stilului de viață, este de părere că atât membrii CI cât și inspectorii de integritate pot solicita organele administrative existente care dețin registre publice sau private care se referă la o anumită persoană, care pot furniza datele necesare.

DI Dumitru ȚÎRA:

1) Desemnarea inspectorilor de integritate pentru a ajuta CI având accesul la registrele de stat pentru a efectua controalele propriu – zise cu emiterea actelor de constatare individuale;

2) Atragerea în acest proces a Serviciului Securitate audit și control al integrității din cadrul ANI, care la moment nu este funcțional;

3) Concluzia generală este faptul alegerii noului Parlament și Guvern al RM pentru a iniția modificarea legii nr. 132/2016 *cu privire la Autoritatea Națională de Integritate* pe partea de competență a CI, funcționalitatea și operabilitatea ANI nemijlocit

DI Lilian CHIȘCA:

1) Controlul declarațiilor de avere și interese personale ale președintelui, vicepreședintelui ANI și inspectorilor de integritate să fie date în competența Inspectoratului de integritate sau unei subdiviziuni specializate ale ANI,

2) Nu vede sens în crearea subdiviziunii de monitorizare a stilului de viață, deoarece nu și-a îndreptățit scopul și este aceeași dublare de atribuții;

3) Este pentru îmbunătățirea cadrului legal care trebuie să reiese din practica și din precedentele ANI.

DI Daniel GOINIC:

1) Comunicarea dintre CI și ANI în vederea găsirii unui consens nu doar pe aspectul atribuției CI de verificare și control dar și pe alte probleme minore;

2) Cel mai oportun rol al CI trebuie să fie cel de a selecta noua conducere a ANI și un inspector special desemnat în acest sens este cel mai oportun pentru a face controlul declarațiilor de avere și interese personale ale președintelui, vicepreședintelui ANI și inspectorilor de integritate.

Dna Alina MUNTEANU:

1) Nu vede impedimente în realizarea acestui control de către CI, în situația în care Inspectoratul de integritate î-și reconfirmă disponibilitatea pentru o conlucrare eficientă;

- 2) Inspectoratul de integritate este dispus să ofere toată informația necesară, oferirea accesului la bazele de date pentru a realiza un control complex în privința conducerii și inspectorilor de integritate;
- 3) Inițierea unui control în privința subiecților declarării, inclusiv în privința președintelui, vicepreședintelui sau inspectorilor de integritate se realizează obligatoriu în baza unei sesizări. Respectiv, dacă la adresa CI nu au parvenit sesizări în care aceștia sînt vizați, ar fi o încălcare a legislației;
- 4) La întrebarea cum va face față CI la numărul mare de sesizări în privința președintelui, vicepreședintelui și inspectorilor de integritate, răspunde că, în adresa CI poate să parvină mai multe sesizări, însă acestea urmează a fi verificate prealabil, identic cu verificarea pe care o efectuează inspectorii de integritate în privința altor subiecți ai declarării, adică se verifică respectarea condițiilor de formă și conținut a sesizării și existența unei bănueli rezonabile de încălcare a unui regim;
- 5) Cu privire la efectuarea controlului asupra averii președintelui, vicepreședintelui și inspectorilor de integritate de către alți inspectori nu este de acord, deoarece este riscul că vor fi învinuiți că se acoperă inspectorii cu care lucrează zi de zi și că nu vor fi obiectivi.

Dna Nadejda PLĂMĂDEALĂ:

- 1) În cazul în care legiuitorul decide să mențină aceste competențe în atribuția CI, atunci sigur că, CI ar trebui să fie dotat cu un secretariat permanent, or, actualmente doar o singură persoană din cadrul ANI pare să fie insuficientă pentru CI;
- 2) Referitor la problematica accesării bazelor de date și registrelor de stat, menționează că s-ar putea oferi membrilor CI, în mod practic, nu doar pe hârtie, accesele necesare, desigur nu nelimitat, dar de la caz la caz;
- 3) Referitor la Metodologia aplicată de inspectorii de integritate în realizarea controalelor, presupune că aceasta sau unele etape din Metodologie urmează să preluată și de CI, deoarece etapele de control trebuie să fie aceleași sau să fie incluse într – o Metodologie separată, în cazul în care sînt unele elemente deosebite a fi evidențiate.

DI Viorel RUSU:

- 1) Soluția ar fi unificarea practicilor și identificarea persoanelor care ar face unificarea respectivă, examinarea practicilor care există la moment. La fel, practica să fie previzibilă și cadrul aplicabil inclusiv asigurarea drepturilor și obligațiilor persoanelor care se află în conflict de interese;
- 2) Propune o chestiune de alternativă, inclusiv, pe viitor poate și analiza practicii internaționale. La analiza practicii internaționale, de obicei, se ia ca etalon statele mari. În viziunea sa, ar trebui de analizat practicile statelor mici;
- 3) CI să-i fie alocat un secretariat și prin delegare să fie detașat 1 sau 2 inspectori de integritate care să activeze permanent și să examineze nu doar declarațiile de avere dar și aspectul conflictului de interese, deoarece și numărul inspectorilor va fi mai mare.

DI Mircea ROȘIORU:

- 1) Este de acord ca controlul să fie efectuat de către inspectorul de integritate ierarhic superior sau ales aleatoriu;
- 2) Este de părere că trebuie să fie făcută o reformă profundă asupra sistemului de declarare. La fel, este nevoie de o politică la nivel de țară și ONG-urile de specialitate să se focalizeze asupra acestor momente;
- 3) Atribuția de control poate fi delegată unei alte entități și ar fi mai puțin costisitor delegarea atribuției Autorității decât fortificarea esențială a CI.

DI Serghei OSTAF:

- 1) În opinia sa, în condițiile legislative de la moment, CI fiindu-i conferite aceste atribuții, este important ca CI să aibă un inspector de integritate pe un termen lung (2, 3 ani), care va contribui la elaborarea actului care ulterior va fi discutat în cadrul CI și adoptarea hotărârii individuale.
- 2) O altă sugestie ar fi ca CI să dispună de un sprijin administrativ și din partea unui jurist cu program deplin, deoarece pot fi și litigii legate de aceste constatări de ordin individual;
- 3) Monitorizarea stilului de viață nu este ceva perfect, dar este un indice necesar pentru CI la evaluarea riscurilor și este o probă relativă, utilă și necesară pentru evaluarea riscurilor în raport cu conducerea ANI și fiecare inspector de integritate;
- 4) Un alt element important este operaționalizarea imediată a Subdiviziunii Securitate audit și control al integrității cu furnizarea informațiilor urmare a unor înțelegeri despre riscurile care ar putea să existe;
- 5) Este nevoie de o Metodologie specializată anume pentru conducerea ANI și inspectorii de integritate pentru că este un caz aparte, special cu standarde mult mai înalte, care capitalizează Metodologia utilizată de ANI pentru că cerințele sînt mai înalte

Dezbaterea publică din 05 iulie 2021 se declară închisă.

Președinte al ședinței

Serghei OSTAF

A protocolat

Veronica CARABUT

Notă: Ședința a fost înregistrată pe ¹ <https://www.privesc.eu/Arhiva/95530/Dezbaterea-publica-organizata-de-Consiliul-de-Integritate-al-ANI> ¹ <https://rlive.md/dezbatere-publica-organizata-de-consiliul-de-integritate/>

În cazul în care există divergențe între prezentul proces-verbal și înregistrările video, de bază se vor lua înregistrările video.